

Příslušenství věci

Příslušenstvím věci jsou věci, které náležejí vlastníku věci hlavní a jsou jím určeny k tomu, aby byly s hlavní věcí trvale užívány. K převodu příslušenství na nabyvatele věci hlavní je vždy třeba projevit zákonem předepsaným způsobem vůli převést i příslušenství; nebyla-li vůle převést i příslušenství věci hlavní právně významným způsobem projevena, příslušenství na nabyvatele věci hlavní nepřechází.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 22 Cdo 2472/2002, ze dne 15.10.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce Dipl. Ing. J. C. M., zastoupeného advokátem, proti žalovanému Státnímu památkovému ústavu středních Čech v P., zastoupenému advokátem, o vydání věcí, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 3 pod sp. zn. 6 C 345/98, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 3. července 2002, č. j. 19 Co 163/2002-203, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 3 (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 4. března 2002, č. j. 6 C 345/98-176, zamítl žalobu „s návrhem, aby Obvodní soud pro Prahu 3 uložil žalovanému, aby tento ve smyslu rozsudku Okresního soudu v Příbrami sp. zn. 7 C 94/92 ze dne 30. 4. 1993 a současně s přihlídnutím k § 126 odst. 1 a § 451 odst. 1, odst. 2 o. z. vydal žalobci obraz jeho prastrýce pana J. C. M., což je olej na plátně 132x106 cm, sign. Girley 1906 a obraz jeho děda pana J. C. M., olej na plátně 75x60 cm, sign. B. Galli 1914, jejichž fotografické zobrazení je ve znaleckém posudku č. 280/99 přiloženo,“ a rozhodl o nákladech řízení. V souladu s názorem Městského soudu v Praze vysloveným v usnesení z 21. 9. 2001, č. j. 18 Co 270/01-91, jímž byl zrušen prvý rozsudek soudu prvního stupně v této věci, dovodil, že žalobce se již nemůže domáhat vydání obrazů podle zákona č. [87/1991](#) Sb., o mimosoudních rehabilitacích, jelikož tento jeho nárok již zanikl. Žalobce pak nemůže svůj nárok opírat ani o výše zmíněný rozsudek Okresního soudu v Příbrami, jímž bylo žalovanému uloženo uzavřít s právním předchůdcem žalobce a původním žalobcem v této věci J. C. M., který zemřel 2. 12. 1998, dohodu o vydání zámku v D. podle zákona č. [87/1991](#) Sb., neboť výrok tohoto rozsudku nelze chápat tak, že byl žalovaný povinen vydat zámek včetně mobiliáře, do kterého patří i oba sporné obrazy. Co se týče posouzení věci z hlediska § 126 odst. 1 občanského zákoníku (dále jen „ObčZ“), soud prvního stupně dospěl k závěru, že pokud původní vlastník zámku v D. a tedy i obou obrazů, V. C. M., zemřel v roce 1946, kdy platil ještě obecný zákoník občanský (zákon č. 946/1811 ř. z. - dále jen „OZO“), a pokud žalobce neprokázal (a ani netvrdil), že by jeho právní předchůdce někdy sporné obrazy držel, nemohl se J. C. M. s ohledem na tehdejší úpravu práva vlastnického a práva dědického stát jejich vlastníkem a vlastnictví nemohlo tudíž přejít ani na žalobce jakožto jeho dědice ze závěti.

K odvolání žalobce Městský soud v Praze jako soud odvolací rozsudkem ze dne 3. července 2002, č. j. 19 Co 163/2002-203, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Ztotožnil se se skutkovými i právními závěry soudu prvního stupně a dodal, že pokud bylo prokázáno, že sporné obrazy nebyly nikdy vlastnictvím původního žalobce a že po smrti vlastníka zámku a mobiliáře V. C. M. nedošlo - s ohledem na předchozí konfiskaci jeho majetku - k projednání dědictví, což žalobce ani nezpochybnuje, je zcela logický a správný závěr, že „žalobce není nositelem

takového hmotného oprávnění, aby se mohl domáhat ochrany vlastnického práva formou vydání věci“. Pokud jde o názor žalobce, že žalovaný je povinen vydat mu obrazy na základě rozsudku Okresního soudu v Příbrami o vydání zámku v D. s dalšími nemovitostmi, odvolací soud odkázal na své předchozí zrušovací usnesení v této věci, v němž tuto otázku negativně vyřešil, s poznámkou, že tento rozsudek se týkal pouze vydání ve výroku specifikovaných nemovitostí a v žádném případě z něj nelze dovodit, že se povinnost k vydání vztahuje i na další ve výroku neuvedené věci.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání s odkazem na § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „OSŘ“), aniž jakkoli zdůvodnil, proč považuje dovolání podle uvedeného ustanovení za přípustné. V odůvodnění dovolání pak vyslovil nesouhlas se závěrem soudů obou stupňů, že z rozsudku Okresního soudu v Příbrami, jímž bylo rozhodnuto o povinnosti žalovaného uzavřít s předchůdcem žalobce dohodu o vydání věci, nelze dovodit přechod vlastnického práva v rozsahu odpovídajícím rozsahu konfiskace z let 1945 a 1950, tedy i k věcem tvořícím zařízení vydávaných nemovitostí. Jestliže byl zámek – podle pokynu ministerstva zemědělství z roku 1946 – konfiskován včetně vnitřního zařízení, tedy jako celek, musel se přechod vlastnického práva podle uvedeného rozsudku v restituční věci týkat též zámku jako celku. Právní předchůdce žalobce se tedy stal vlastníkem zařízení zámku včetně sporných obrazů, ovšem pokud je žalovaný odmítl vydat, nebylo možné na základě rozsudku, ukládajícího pouze povinnost k uzavření dohody o vydání věci, vést exekuci a nezbylo, než uplatnit nárok na vydání podle obecných právních předpisů. Dovolatel dále poukázal na to, že v řízení nebylo sporu o tom, že předmět žaloby byl převzat státem bez právního důvodu. Pak bylo třeba – v souladu s názorem odvolacího soudu vysloveným ve zrušovacím usnesení z 21. 9. 2001 – zabývat se otázkou, zda byl původní žalobce ke dni podání žaloby vlastníkem obrazů a zda je v důsledku toho dána aktivní legitimace žalobce jako jeho dědice. Podle závěti původního vlastníka V. C. M. byl jeho univerzálním dědicem otec nynějšího žalobce B. C. M., který by se stal vlastníkem veškerého majetku, kdyby řízení nebylo zastaveno pro nedostatek majetku. Žalobce je tedy nejen závětním dědicem původního žalobce v této věci J. C. M., ale i přímým dědicem závětního dědice po V. C. M. Pak zůstává překážkou jen to, že chybí důkaz o souvislosti mezi posledním vlastníkem obrazů a původním žalobcem. Žalobce navrhl, aby dovolací soud „z titulu procesní ekonomie uznal vazbu současného žalobce ... na původního vlastníka obrazů“ a aby poté změnil rozsudek odvolacího soudu tak, že žalovaný je povinen vydat žalobci sporné obrazy buď proto, že vlastnictví k nim přešlo na žalobce již rozsudkem Okresního soudu v Příbrami, nebo z důvodu, že je synem B. C. M., který byl určen jako závětní dědic jejich původního vlastníka.

Žalovaný se k dovolání nevyjádřil.

Podle § 236 odst. 1 OSŘ lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští. Proto se Nejvyšší soud ČR po zjištění, že dovolání bylo podáno včas k tomu oprávněnou osobou, zabýval nejprve otázkou jeho přípustnosti.

Přípustnost dovolání proti meritorním rozhodnutím je upravena v § 237 OSŘ. Napadeným rozsudkem odvolacího soudu byl potvrzen druhý rozsudek soudu prvního stupně v této věci, jímž ovšem bylo rozhodnuto stejně jako v rozsudku dřívějším, a tak dovolání nemůže být přípustné podle odst. 1 písm. a) ani b) uvedeného ustanovení, i když odvolací soud účastníky nesprávně poučil o tom, že dovolání podle písmena b) přípustné je. Zbývá tedy přípustnost podle § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ, podle něž je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Podle § 237 odst. 3 OSŘ má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Odvolací soud postavil své rozhodnutí na řešení dvou právních otázek, které obě souvisely se zkoumáním aktivní legitimace žalobce v tomto řízení, a to zda původní žalobce J. C. M. mohl nabýt vlastnictví ke sporným obrazům z titulu dědění po V. C. M. a zda se mohl stát jejich vlastníkem v souvislosti s vydáním zámku v D. na základě shora uvedeného rozsudku Okresního soudu v Příbrami. Žalobce sám nikterak nespécifikoval, která z těchto právních otázek činí podle jeho názoru z napadeného rozsudku rozhodnutí po právní stránce zásadního významu, a tak se dovolací soud zabýval z tohoto hlediska oběma z nich. V této souvislosti je nutno zdůraznit, že dovolací soud posuzuje, zda rozhodnutí odvolacího soudu je rozhodnutím po právní stránce zásadního významu, z hlediska doby, kdy toto rozhodnutí bylo vydáno [srov. rozsudek dovolacího soudu ze dne 25. července 2001, sp. zn. 26 Cdo 1918/99, uveřejněný v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, vydávaném nakladatelstvím C. H. Beck (dále jen „Soubor“), Svazku 8, pod č. C 646].

Otázka, kdy se dědic stal vlastníkem věci náležející do dědictví podle příslušných ustanovení OZO, byla opakovaně řešena v judikatuře dovolacího soudu i Ústavního soudu ČR, a to tak, že podle § 797 a § 819 OZO se tak stalo teprve odevzdáním dědictví na základě odevzdací listiny soudu. V tomto směru lze odkázat např. na rozsudek dovolacího soudu z 26. 2. 1998, sp. zn. 3 Cdon 476/96, uveřejněný v časopisu Ad notam č. 4/1998, na rozsudek téhož soudu z 29. 6. 2000, sp. zn. 33 Cdo 2398/98, publikovaný v časopisu Soudní rozhledy č. 1/2000, nebo na nález Ústavního soudu ČR z 29. 10. 1997, sp. zn. II. ÚS 170/96, uveřejněný ve svazku 9 Sbírký nálezů a usnesení Ústavního soudu České republiky pod č. 131. Nejde tedy o otázku dosud neřešenou ani o otázku rozhodovanou rozdílně. Jestliže pak odvolací soud dovodil, že pokud řízení o dědictví po V. C. M. bylo zastaveno pro nedostatek majetku a do současné doby nedošlo k jeho projednání, nemohl se původní žalobce stát vlastníkem sporných obrazů, rozhodl v souladu s judikaturou i v souladu s hmotným právem. Proto pro řešení této právní otázky nemůže být dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) OSŘ přípustné.

Žalobce (s výjimkou tvrzení, že byl-li zámek v D. konfiskován jako celek, t. j. včetně vnitřního zařízení, musel se i rozsudek ohledně jeho vydání týkat zámku i jeho inventáře) v předchozím průběhu řízení ani v dovolání nevysvětlil, o jaké právní úvahy opírá své přesvědčení, že jeho nárok na vydání sporných obrazů se odvíjí právě od rozhodnutí vydaných ve věci Okresního soudu v Příbrami sp. zn. 7 C 94/92. V rozsudku uvedeného soudu z 30. 4. 1993, č. j. 7 C 94/92-52, je předmět dohody o vydání věci, kterou bylo žalovanému uloženo uzavřít s právním předchůdcem žalobce, vymezen zcela jednoznačně jen jako „zámek D. s příslušnými objekty a nemovitostmi na katastrálním území D.“, přičemž tyto objekty a nemovitosti jsou dále identifikovány údaji z katastru nemovitostí. Ve svém prvním rozsudku v této věci (ze dne 3. 10. 2000, č. j. 6 C 345/98-56) soud prvního stupně zaujal názor, že obrazy lze chápat jako příslušenství věci hlavní, tedy zámku. Současně ovšem konstatoval, že to nic nemění na podstatě věci, neboť i příslušenství věci má povahu věci v právním smyslu, a tak bez výslovné zmínky o obrazech ve výroku rozsudku Okresního soudu v Příbrami z 30. 4. 1993 nelze dovodit, že se nárok na vydání věci týká i jich. Tento rozsudek soudu prvního stupně byl sice k odvolání žalobce zrušen, nicméně uvedený závěr považoval odvolací soud za správný, a tak se soud prvního stupně v dalším rozhodnutí touto otázkou již blíže nezabýval. Správnost právního posouzení povahy sporných obrazů jako příslušenství zámku v D., který byl vydán jeho právnímu předchůdci, žalobce nezpochybil, tato otázka proto nemůže být předmětem dovolacího přezkumu, a tak se dovolací soud mohl zabývat jen tím, zda řešení otázky přechodu vlastnictví k příslušenství věci hlavní bez výslovné zmínky o něm, jaké přijaly soudy obou stupňů, zakládá zásadní právní význam napadeného rozsudku.

Judikatura Nejvyššího soudu ČR k této otázce nebyla dosud zcela jednotná. Kupříkladu v rozsudku bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 4. července 1985, sp. zn. 4 Cz 25/85, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 7/1987, tento soud zaujal názor, že „...příslušenství věci (§ 121 odst. 1 o. z.) může být převedeno na nového nabyvatele, a to buď zároveň s věcí hlavní nebo

nezávisle na tomto převodu; nepřechází však vždy bez dalšího na nabyvatele věci hlavní. Ve smlouvě o převodu nemovitosti musí být proto vedle věci hlavní uvedeny a řádně identifikovány také věci, jež jsou jejím příslušenstvím“. Naproti tomu v rozsudku ze dne 14. srpna 2001, sp. zn. 28 Cdo 133/2001, publikovaném v Souboru, Svazku 9, pod č. C 678 dovolací soud uvedl, že názor vyslovený v R 7/1987 se v praxi nevžil a je považován za překonaný, a dospěl k závěru, že pokud je věc příslušenstvím, tj. splňuje-li znaky § 121 odst. 1 ObčZ, platí zásada, že příslušenství sdílí právní osud hlavní věci, a to bez zřetele k tomu, jestli účastníci smlouvy toto příslušenství hlavní věci přímo identifikovali, či ve smlouvě pouze – jak je obvyklé – uvedli, že věc je převáděna s veškerým příslušenstvím, popřípadě se dokonce o příslušenství hlavní věci ve smlouvě nezmínili. Je tedy zřejmé, že v době vydání napadeného rozsudku odvolacího soudu byla zmíněná právní otázka v judikatuře dovolacího soudu rozhodována rozdílně, a tak pro její řešení je dovolání žalobce přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 OSŘ.

Proto dovolací soud přezkoumal napadený rozsudek podle § 242 odst. 1 a 3 OSŘ a dospěl k závěru, že dovolání není důvodné.

Žalobce netvrdí, že řízení je postiženo vadami uvedenými v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 OSŘ, případně jinými vadami, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a ani z obsahu spisu nic takového nevyplývá. Nejvyšší soud ČR se tudíž zabýval pouze tvrzeným nesprávným právním posouzením věci ve vztahu k otázce, která – jak je shora uvedena – založila přípustnost dovolání, tedy uplatněným dovolacím důvodem podle § 241a odst. 2 písm. b) OSŘ.

Podle § 121 odst. 1 ObčZ příslušenstvím věci jsou věci, které náležejí vlastníku věci hlavní a jsou jí určeny k tomu, aby byly s hlavní věcí trvale užívány. V rozsudku dovolacího soudu ze dne 11. září 2003, č. j. 31 Cdo 2772/2000-178, velký senát občanskoprávního kolegia, jemuž byla věc postoupena k rozhodnutí podle § 27a odst. 1 zákona č. [335/1991](#) Sb., o soudech a soudcích, zaujal názor, že „...příslušenství tvoří věci samostatné, které mohou být samostatným předmětem právních vztahů a jejich právní režim nesleduje ze zákona bez dalšího režim věci hlavní. Platné právo nemá ustanovení o tom, že by na nabyvatele věci hlavní přecházelo i příslušenství věci. K převodu příslušenství na nabyvatele věci hlavní je vždy třeba projevit zákonem předepsaným způsobem vůli převést i příslušenství; nebyla-li vůle převést i příslušenství věci hlavní právně významným způsobem projevena, příslušenství na nabyvatele věci hlavní nepřechází. Opačný názor nelze opřít o žádné ustanovení platného práva.“ I když v tomto rozhodnutí je řešen případ smluvního převodu vlastnictví, lze uvedenou obecnou zásadu aplikovat i na situaci, kdy je přechod vlastnictví k příslušenství věci dovozován ze soudního rozhodnutí, jímž byl oprávněné osobě přiznán nárok na vydání věci podle některého z právních předpisů restituční povahy. Neprojevila-li oprávněná osoba v žalobním petitu svoji vůli domáhat se vydání věci hlavní včetně příslušenství a není-li z tohoto důvodu ve výroku rozhodnutí soudu výslovně uvedeno, že se věc hlavní vydává s příslušenstvím, nelze přechod vlastnictví k věcem, které tvoří příslušenství vydávané věci hlavní, na oprávněnou osobu dovést.

Ze shora uvedeného je zřejmé, že dosavadní rozdílná rozhodovací praxe dovolacího soudu již byla zákonem předpokládaným způsobem sjednocena a že závěr odvolacího soudu o tom, že nárok žalobce na vydání obrazů není založen ani rozsudkem Okresního soudu v Příbrami z 30. 4. 1993, sp. zn. 7 C 94/92, je správný. Proto nezbylo, než podle § 243b odst. 2 věty před středníkem OSŘ dovolání žalobce zamítnout.

Další články:

- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ušlý zisk](#)
- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)